Deddf Iechyd y Cyhoedd (Cymru) 2017 – Rhan 4 (Triniaethau Arbennig): Gwybodaeth am Gynnydd Gweithredu

Mawrth 2024. Caiff y ddogfen hon ei hadolygu a'i diweddaru (yn ôl y gofyn) yn rheolaidd.

Datganiad Sefyllfa Llywodraeth Cymru

Mae Rhan 4 o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Cymru) 2017 yn creu cynllun trwyddedu gorfodol ar gyfer ymarferwyr a busnesau sy'n cyflawni 'Triniaethau Arbennig' yng Nghymru. Y pedair Triniaeth Arbennig benodol yn y Ddeddf yw aciwbigo (gan gynnwys nodwyddo sych), tyllu'r corff, electrolysis a thatŵio (gan gynnwys colur lled-barhaol). Mae rhaglen ddeddfwriaethol ar y gweill i gyflwyno rheoliadau a fydd yn sefydlu'r cynllun, a bydd angen gweddill 2024 i gyflawni hyn.

Gweithgarwch cyfredol

Cynhaliwyd ymgynghoriad ar egwyddorion polisi'r cynllun yn gynnar yn 2023. Mae'r ddogfen ymgynghori, yr asesiadau effaith cysylltiedig a'n hymateb i'r ymgynghoriad hwn i'w gweld yma: Trwyddedu gorfodol ar gyfer triniaethau arbennig yng Nghymru | LLYW.CYMRU

Mae'r ymatebion a ddaeth i law wedi llywio cynnwys rheoliadau drafft i lywodraethu'r cynllun trwyddedu. Agorodd ymgynghoriad ar y rheoliadau drafft hynny a chanllawiau statudol cysylltiedig ar 12 Chwefror 2024 a bydd yn rhedeg am 8 wythnos tan **8 Ebrill**. Hwn fydd y cam olaf cyn i'r rheoliadau symud i broses ddeddfwriaethol ffurfiol y Senedd.

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gydag awdurdodau lleol ac ymarferwyr i ddatblygu systemau a deunyddiau y bydd eu hangen i gyflawni cynllun trwyddedu'r dyfodol:

- Mae darparu Cymhwyster Lefel 2 wedi'i reoleiddio ar Atal a Rheoli Haint ar gyfer Ymarferwyr Triniaethau Arbennig ar waith ac mae ar gael wyneb yn wyneb ac ar-lein. Mae pob canolfan hyfforddi yn gallu cael gafael ar ddeunyddiau hyfforddi drwy Gymdeithas Frenhinol Iechyd y Cyhoedd (RSPH). Mae'r cylchlythyr i ymarferwyr yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am leoliadau a darparwyr y cwrs hwn. Bydd gofyn i bob darpar ymgeisydd i'r cynllun (am drwydded ymarferydd a/neu dystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd) ymgymryd â'r cwrs hwn a'i basio cyn gwneud cais.

- Mae'r gwaith TG i ddylunio a chreu un gofrestr ar-lein i'w defnyddio gan bob awdurdod lleol yng Nghymru wedi'i gwblhau ac mae bellach yn y cyfnod profi.

- Mae pob un o'r 22 awdurdod lleol yng Nghymru yn parhau i wneud trefniadau ar gyfer cyflwyno'r rheoliadau ac wedi bod yn adolygu'r triniaethau a'r adnoddau sydd ar gael i gefnogi cyflwyno'r cynllun trwyddedu gorfodol.

- Mae pob un o’r 22 awdurdod lleol yng Nghymru wedi cytuno ar y ffioedd ar gyfer y cynllun ac maent wedi cael eu cyhoeddi ar sail Cymru gyfan, gan sicrhau y byddant yr un fath ym mhob awdurdod lleol (gweler yr adran ar ffioedd isod).

- Bydd awdurdodau lleol yn gyfrifol am orfodi’r gofynion trwyddedu ac am ddiweddaru cofrestr gyhoeddus o drwyddedau dilys a thystysgrifau cymeradwyo sydd wedi’u dyroddi.

- Bydd mwy o bwerau i orfodi’r ddeddfwriaeth hon na’r rhai sydd ar waith ar hyn o bryd, gan gynnwys cymryd camau yn erbyn y rhai sy’n gweithredu’n anghyfreithlon; y gallu i ddirymu trwydded; atal arferion anniogel ar unwaith; a phennu dirwyon i ddeiliaid trwydded a deiliaid tystysgrif gymeradwyo lle bo hynny’n briodol.

- Er mwyn sicrhau bod y ddeddfwriaeth yn parhau i fod yn gyfredol wrth i driniaethau arbennig newydd esblygu yn y dyfodol, mae’r Ddeddf yn cynnwys darpariaeth i ystyried gwneud deddfwriaeth bellach i ddiwygio/ychwanegu at y rhestr o driniaethau arbennig.

Os oes gennych unrhyw ymholiadau, cysylltwch â Llywodraeth Cymru ar e-bost: **TriniaethauArbennig@llyw.cymru**

Crynodeb o brif ofynion y cynllun trwyddedu ar gyfer ymarferwyr a gweithredwyr mangreoedd/cerbydau

Bydd y gofynion cyfreithiol presennol ar gyfer cofrestru a gorfodi ar gyfer aciwbigo, tyllu'r corff, electrolysis a thatŵio yn parhau yn eu lle nes bydd y cynllun trwyddedu gorfodol yn cael ei gyflwyno. Mae'n rhaid i gofrestriadau newydd o dan y cynllun cofrestru presennol ddigwydd o hyd er mwyn gweithredu'n gyfreithlon cyn i'r cynllun newydd ddod i rym.

Pwy sydd angen beth?

- Bydd y cynllun newydd yn gymwys i bawb sydd wedi gwneud cofrestriad untro gyda'u hawdurdod lleol yn flaenorol o dan Ddeddf Llywodraeth Leol (Darpariaethau Amrywiol) 1982 i ymarfer aciwbigo, nodwyddo sych, tyllu'r corff, electrolysis, colur lled-barhaol a thatŵio, ac ar gyfer y fangre a'r cerbydau lle mae'r triniaethau hyn yn cael eu cyflawni, yn ogystal ag ymgeiswyr newydd.

- Rhaid i bob ymarferydd gael ei **drwydded triniaethau arbennig** ei hun a fydd yn cadarnhau'r driniaeth/triniaethau y mae wedi'u trwyddedu'n bersonol i'w cyflawni.

- Rhaid i bob mangre neu gerbyd busnes triniaethau arbennig gael **tystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd** ei hun.

- Bydd angen i unrhyw ymarferydd sy'n gyfrifol am ei fangre ei hun gael **trwydded triniaethau arbennig** (ar gyfer ei hun) **a thystysgrif cymeradwyo mangre** (ar gyfer ei fangre).

Pam mae'n rhaid i mi wneud y cwrs Atal a Rheoli Heintiau?

Mae'n rhaid i bob ymarferydd a gweithredwr mangre busnes fod wedi pasio cwrs Atal a Rheoli Heintiau Lefel 2 wedi'i reoleiddio cyn iddo wneud cais. Bydd hyn yn sicrhau bod pob ymgeisydd yn gweithredu i safon gyson a mesuradwy o atal a rheoli heintiau. Mae rhai ymarferwyr wedi cael hyfforddiant i lefelau uwch mewn atal a rheoli heintiau, ond nid oes modd gwneud eithriadau cyffredinol ar gyfer cymwysterau presennol heb wneud y cynllun trwyddedu'n gymhleth i'w weinyddu. Ni fyddai'n bosibl nodi a rhestru'r holl gymwysterau cyfatebol cyfredol a blaenorol, a byddai unrhyw restr o'r fath yn dyddio'n gyflym.

Beth yw cwmpas y trwyddedau/tystysgrifau hyn?

- Gall ymarferwyr sydd â thrwydded weithio o unrhyw fangre yng Nghymru, cyn belled â'i bod wedi cael tystysgrif cymeradwyo mangre gan yr awdurdod lleol perthnasol a bod cyfeiriad ati ar drwydded triniaethau arbennig yr ymarferydd.

- Bydd unrhyw un sy'n gyfrifol am neu'n rheoli mangre/cerbyd triniaethau arbennig yn gyfrifol am gael tystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd cyn y gall ymarferwyr trwyddedig weithredu yno. Nid oes angen i reolwyr busnes fod yn cyflawni'r

triniaethau eu hunain nac yn cyflogi ymarferwyr yn uniongyrchol i fod angen tystysgrif.

- Pan fydd y cynllun yn mynd yn fyw, bydd yn drosedd cyflawni unrhyw un o'r 4 gweithdrefn arbennig heb drwydded triniaethau arbennig (fel ymarferydd) neu mewn mangre/cerbyd nad yw wedi cael tystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd.

- Bydd y drwydded triniaethau arbennig ar gyfer ymarferwyr a'r dystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd yn para am 3 blynedd, ac ar ôl hynny bydd yn rhaid eu hadnewyddu trwy wneud cais i'r awdurdod lleol.

- Bydd yn ofynnol arddangos y drwydded mewn safle amlwg yn y fangre/cerbyd cymeradwy lle mae'r triniaethau arbennig yn cael eu cyflawni.

- Bydd yn ofynnol arddangos y dystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd mewn safle amlwg yn y fangre/cerbyd cymeradwy lle mae'r triniaethau arbennig yn cael eu cyflawni.

- Bydd amodau'r drwydded yn gymwys i ymarferwyr, a bydd amodau cymeradwyo yn berthnasol i adeiladau/cerbydau. Bydd yr amodau hyn yn ymwneud â'r driniaeth/triniaethau perthnasol a byddant yn cynnwys rhoi gweithdrefnau atal a rheoli heintiau trylwyr ar waith; cyflwr y fangre/cerbydau lle mae ymarferwyr yn gweithio; yr offer a'r arferion a ddefnyddir; y cyngor a roddir i gleientiaid cyn ac ar ôl triniaethau, a chadw cofnodion.

- Bydd yn rhaid i brentisiaid a hyfforddeion sy'n cael eu hyfforddi mewn gweithle i gyflawni unrhyw un o'r triniaethau arbennig hefyd gael trwydded triniaethau arbennig os ydynt yn cyflawni'r triniaethau ar bobl eraill fel rhan o fusnes y gweithle hwnnw. Byddant yn destun amodau trwydded penodol ynghylch goruchwyliaeth i ystyried eu statws fel hyfforddeion. Bydd ffordd o gael gwared ar yr amodau penodol hyn o'u trwydded pan fyddant wedi'u hyfforddi'n llawn ac yn barod i weithio heb oruchwyliaeth.

- Bydd tystysgrif cymeradwyo mangre 3 blynedd yn benodol i'r fangre a enwir sydd wedi'i chymeradwyo, a bydd tystysgrif cymeradwyo cerbyd 3 blynedd yn benodol i'r cerbyd sydd wedi'i gymeradwyo. Ni ellir trosglwyddo'r rhain i fangre neu gerbyd arall os yw'r deiliad yn symud i fangre arall neu'n newid cerbyd. Fodd bynnag, mae'n bosibl mynd â cherbydau i unrhyw le yng Nghymru.

- Dim ond yng Nghymru y bydd trwyddedau a thystysgrifau cymeradwyo yn berthnasol ac ni fyddant yn ddilys mewn rhannau eraill o'r DU. Ni fydd pobl sydd â thrwyddedau a/neu dystysgrifau cymeradwyo yn cael eu heithrio rhag gorfod cydymffurfio ag unrhyw gynlluniau eraill neu wneud taliadau eraill ar gyfer cynlluniau a allai fod ar waith y tu allan i Gymru.

Beth am ymarferwyr sy'n ymweld o'r tu allan i Gymru?

- Bydd yn rhaid i unrhyw ymarferydd sy'n ymweld â Chymru i gyflawni triniaethau arbennig, neu sy'n dod â cherbyd i weithredu fel ystafell driniaeth symudol i

Gymru i gyflawni triniaethau arbennig, gydymffurfio â gofynion y cynllun trwyddedu hefyd. Bydd angen iddynt gael trwydded triniaethau arbennig (ar gyfer eu hunain) a thystysgrif cymeradwyo cerbyd (ar gyfer y cerbyd) fel y bo'n briodol. Bydd dewis rhwng **tystysgrif cymeradwyo trwydded/cerbyd dros dro** neu un 3 blynedd yn benderfyniad busnes i'r person hwnnw.

- Bydd **trwyddedau triniaethau arbennig dros dro** ar gael i ymarferwyr sy'n ymweld â Chymru i gyflawni triniaethau am lai na 7 diwrnod fel gweithiwr gwadd mewn busnes sy'n bodoli eisoes, neu mewn digwyddiad dros dro sy'n cael ei gynnal yng Nghymru; bydd **tystysgrifau cymeradwyo cerbyd dros dro** ar gael i alluogi cerbydau pwrpasol o'r tu allan i Gymru i gael eu defnyddio ar gyfer triniaethau arbennig mewn digwyddiadau dros dro sy'n para llai na 7 diwrnod yng Nghymru.

- Ni fydd yn rhaid i ymarferwyr yng Nghymru sy'n meddu ar eu trwydded triniaethau arbennig 3 blynedd eu hunain gael trwyddedau dros dro i wneud gwaith gwadd neu berfformio triniaethau mewn digwyddiadau yng Nghymru, ond dim ond mewn mangreoedd cymeradwy a enwir ar eu trwydded y mae hawl ganddynt weithio.

Beth am gynadleddau a digwyddiadau eraill?

Bydd **tystysgrifau cymeradwyo mangre dros dro** ar gael ar gyfer mangreoedd a fydd yn cael eu defnyddio i gynnal digwyddiadau dros dro am amser cyfyngedig lle bydd triniaethau arbennig yn cael eu cyflawni. Bydd y tystysgrifau dros dro hyn ar gyfer digwyddiadau penodol am amser cyfyngedig ond ni fyddant yn para mwy na 7 diwrnod. Y mangreoedd sydd fwyaf tebygol o fod angen tystysgrifau cymeradwyo dros dro at y diben hwn fydd canolfannau cynadledda, gwestai a mangreoedd tebyg eraill na ddefnyddir fel arfer ar gyfer cyflawni triniaethau arbennig.

Bydd gofyn i drefnwyr digwyddiadau o'r fath sicrhau bod unrhyw ymarferwyr sy'n cyflawni triniaethau yn y digwyddiad yn meddu ar drwyddedau triniaethau arbennig, naill ai eu trwydded 3 blynedd eu hunain neu (yn achos ymarferwyr sy'n ymweld) drwydded triniaethau arbennig dros dro i gwmpasu cyfnod amser y digwyddiad.

Pan fydd digwyddiadau'n cael eu cynnal mewn mangre yng Nghymru sydd eisoes â'i thystysgrif cymeradwyo mangre ei hun, **ni fydd** yn rhaid i'r trefnydd gael tystysgrif cymeradwyo mangre dros dro, er y bydd yn rhaid iddo sicrhau bod unrhyw ymarferwyr sy'n ymweld sy'n bwriadu cyflawni triniaethau yn meddu ar drwyddedau triniaethau arbennig.

Ffioedd

Mae'r ffioedd wedi cael eu cytuno gan bob un o'r 22 awdurdod lleol yng Nghymru, felly byddant yr un fath ym mhob awdurdod lleol:

Pob cais cyntaf

- **Ar gyfer trwydded triniaeth arbennig 3 blynedd (ar gyfer ymarferwyr unigol)**

  - Ffi ymgeisio o £159 yn daladwy adeg cyflwyno'r cais.
  - Ffi cydymffurfio o £44, yn daladwy ar ôl i drwydded gael ei rhoi.

- **Ar gyfer tystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd 3 blynedd**

  - Ffi ymgeisio o £244 yn daladwy adeg cyflwyno'r cais.
  - Ffi cydymffurfio o £141, yn daladwy ar ôl i dystysgrif gymeradwyo gael ei rhoi.

Adnewyddu (3 blynedd ar ôl dyddiad y drwydded/tystysgrif gymeradwyo gyntaf)

- **Ar gyfer adnewyddu trwydded triniaeth arbennig am y tair blynedd nesaf:**

  - Ffi ymgeisio o £147 yn daladwy adeg cyflwyno'r cais adnewyddu.
  - Ffi cydymffurfio o £41, yn daladwy ar ôl i drwydded newydd gael ei rhoi.

- **Ar gyfer adnewyddu tystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd am y tair blynedd nesaf:**

  - Ffi ymgeisio o £204 yn daladwy adeg cyflwyno'r cais adnewyddu.
  - Ffi cydymffurfio o £141, yn daladwy ar ôl i dystysgrif gymeradwyo newydd gael ei rhoi.

Beth mae'r ffioedd hyn yn ei gynnwys?

Y ffi ymgeisio: mae'r ffi hon yn cynnwys cost prosesu'r cais hyd at y pwynt lle mae'r awdurdod lleol yn penderfynu a ddylid rhoi neu wrthod y drwydded neu dystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd, ymweld â'r ymgeisydd yn ei fangre a chyhoeddi'r gwaith papur perthnasol.

Y ffi gydymffurfio: mae'r ffi hon yn cynnwys cost rhedeg y cynllun o ddydd i ddydd, gan gynnwys cymorth a chyngor i ddeiliaid trwyddedau/tystysgrifau cymeradwyo, gorfodi, a monitro cydymffurfiaeth yn ystod cyfnod 3 blynedd y drwydded/tystysgrif cymeradwyo mangre/cerbyd.

Mae'r cynllun trwyddedu wedi'i gynllunio fel cynllun adennill costau. Mae hyn yn golygu y gall awdurdodau lleol godi ffi briodol i dalu eu costau, ond nid oes hawl ganddynt i wneud elw o weithredu'r cynllun. Bwriad y ffioedd ar gyfer y cynllun felly yw talu costau'r awdurdod lleol wrth iddo brosesu ceisiadau a rhedeg y cynllun yn ei gyfanrwydd. Nid yw'n ffordd i awdurdodau lleol wneud arian, ac ni fydd Llywodraeth Cymru yn cael unrhyw arian o'r cynllun hwn.

Pa mor aml y mae'r ffioedd hyn yn daladwy?

Mae'r ffioedd hyn yn daladwy unwaith ym mhob cyfnod trwydded/tystysgrif gymeradwyo tair blynedd, nid ydynt yn ffioedd blynyddol.

Pam mae dwy ffi wahanol – a pham nad yw'r ymarferydd a'r fangre i gyd yn rhan o'r un drwydded?

Nid oes hawl gyfreithiol i godi'r ffioedd ymgeisio a'r ffioedd cydymffurfio gyda'i gilydd ymlaen llaw, rhaid eu codi ar wahân. Dim ond y rhai y rhoddir trwydded neu gymeradwyaeth iddynt sy'n gorfod talu elfennau cydymffurfio'r ffioedd a byddant yn cael eu defnyddio ar gyfer gweithgarwch cymorth a gorfodi parhaus.

O ran strwythur y Ddeddf, mae'n rhaid i'r ymarferydd a'r fangre/cerbyd gael eu trwyddedu/cymeradwyo ar wahân gan eu bod yn gwneud pethau gwahanol, er bod rhywfaint o dir cyffredin rhwng y ddau. Mae'r drwydded triniaethau arbennig yn trwyddedu'r ymarferydd unigol a sut y maent yn cymhwyso arferion atal a rheoli heintiau da i'r hyn y mae'n ei wneud, ac yna gall weithio o unrhyw fangre gymeradwy yng Nghymru. Ar y llaw arall, mae'r dystysgrif mangre/cymeradwyo yn cymeradwyo trefn y gweithle a sut y caiff ei drefnu i hwyluso arferion atal a rheoli heintiau da.

Byddai grwpio'r ymarferydd a'r fangre/cerbyd ar yr un drwydded yn cyfyngu'r ymarferydd i'r fangre honno/cerbyd hwnnw yn unig ac yn tybio bod yr holl ymarferwyr hefyd yng ngofal eu heiddo eu hunain – mewn gwirionedd nid yw llawer o ymarferwyr yn gyfrifol am fangre ac maent eisiau rhyddid i symud rhwng nifer o fangreoedd gwahanol.

Beth os na fyddaf yn talu?

Os na thelir y ffi ymgeisio, ni fydd y cais yn cael ei brosesu. Os rhoddir trwyddedau a thystysgrifau cymeradwyo, ni ellir eu dal yn ôl nes bod y ffi cydymffurfio yn cael ei thalu gan fod y gost honno'n gynwysedig yn y ffi ymgeisio. Gallai methu â thalu'r ffi gydymffurfio olygu bod yr awdurdod lleol yn cymryd camau i adennill y swm sy'n ddyledus, a gall olygu na fydd unrhyw geisiadau yn y dyfodol yn cael eu prosesu nes bod unrhyw ffioedd sy'n weddill yn cael eu talu.

Nid oedd angen i mi dalu'r ffioedd hyn o'r blaen. Pam mae angen gwneud hynny nawr?

Nid yw'r cofrestru a'r ffi untro sy'n daladwy o dan Ddeddf Llywodraeth Leol (Darpariaethau Amrywiol) 1982 bellach yn addas i'r diben o ystyried sut mae'r sector triniaethau arbennig wedi ehangu ers i'r ddeddf ddod i rym. Mae'r Ddeddf benodol honno'n darparu pwerau cyfyngedig i awdurdodau lleol weithredu yn erbyn ymarferwyr nad ydynt yn cydymffurfio, ac ar wahân i'r cofrestriad cychwynnol, nid oes llawer o reidrwydd ar ymarferydd neu fusnes i gynnal safonau rheoli heintiau. O'r herwydd, mae Deddf Iechyd y Cyhoedd (Cymru) 2017 yn nodi fframwaith rheoleiddiol cadarn o drwyddedu, sy'n cynnwys gweithdrefn ymgeisio fwy trylwyr ac

adnewyddu trwyddedau yn rheolaidd. Y bwriad cyffredinol yw i ymarferwyr a gweithredwyr busnes arddangos a chynnal safonau uchel o ran atal a rheoli heintiau ac i awdurdodau lleol gael gwell dulliau cyfreithiol i fynd i'r afael ag ymarferwyr a busnesau sydd ag arferion gwael neu sy'n gweithredu'n anghyfreithlon.

Pryd mae hyn yn dechrau?

Mae Llywodraeth Cymru ar hyn o bryd yn ystyried yr amserlen mewn perthynas â'r broses gyfreithiol sydd i'w dilyn a phryd y bydd yn cael ei gwblhau er mwyn caniatáu i'r cynllun fynd yn fyw. Y tebygolrwydd yw y bydd hynny'n digwydd yn ystod sesiynau hydref 2024 y Senedd. Byddwn yn gallu bod yn fwy pendant unwaith y bydd yr ymgynghoriad ar y rheoliadau drafft wedi dod i ben ym mis Ebrill.

Hoffwn gael mwy o wybodaeth am sut y bydd y cynllun hwn yn gweithio

Bydd canllawiau ar weithrediad y cynllun, beth sydd angen i chi ei wneud i gyflwyno cais, a'r hyn sy'n digwydd ar ôl hynny, yn cael eu cyhoeddi'n agosach at ddyddiad dechrau'r cynllun.